

RECEPCIJA SLOVSTVENEGA DELA LEOPOLDA VOLKMERJA: POMEN ZA VZHODNOŠTAJERSKO KNJIŽEVNOST

Blanka Bošnjak

Filozofska fakulteta, Maribor

UDK 821.163.6(497.4–18).09Volkmer L.

Članek prinaša recepcijski vidik stanja raziskav Volkmerjeve vloge v slovenski (zlasti vzhodnoštajerski) književnosti in predstavlja širši pogled na življenje ter slovstveno delo obravnavanega avtorja, kar mu danes daje pomembnejše mesto na zemljevidu takratne dobe, ki je bila na prehodu iz 18. v 19. stoletje izpostavljenega dela slovenskega etničnega ozemlja zaznamovana z mnogimi omejevalnimi okoliščinami.

Leopold Volkmer, vzhodnoštajerska književnost, recepcija avtorjevega dela, pesništvo, pridigarstvo

The article looks from a receptive point of view at the state of research into Volkmer's role in Slovene (particularly east Styrian) literature and presents a wider perspective on the author's life and literary work. It places him far more importantly on the map of that era – the exposed part of the Slovene ethnic area, which at the turn of the 19th Century was marked by several restricting circumstances.

Leopold Volkmer, east Styrian literature, receptive look at author's work, poetry, sermonising

Uvod

Leopold Volkmer (1741–1816) se je na poti dušnega pastirstva znotraj sekovske škofije,¹ še posebej pa kot pisatelj, soočal z jezikovnimi vprašanji, ki v njegovem času niso bila enostavna. Iz vizitacijskih poročil² in drugih zgodovinskih dokumentov je moč razbrati, da so se morali slovenski duhovniki zagovarjati sekovskim škofijskim oblastem za vsako opustitev nemščine v cerkvi. Cerkevna oblast je zahtevala dvojezične katekizme in druga verska besedila, saj je bilo njeno načelo, naj bo slovenščina samo pot ali most za osvojitev nemščine.³ Med tiski je *Hvala kmetičkega stana ino tobačie trave v dveh pesmah zapojena v leti 1807. V Marburgi, se neide per Josephu Martinu Merziger Bukvarju. Pritiskana pri Fr. Schützi*, ki je hkrati tudi edini znani Volkmerjev posvetni tisk in prvi te vrste na slovenskem Štajerskem.⁴ Volkmer si je s svojimi tiskanimi in rokopisnimi besedili na slovenskem Štajerskem prizadeval

¹ Duhovniki, ki so se šolali v Gradcu, kakor tudi Volkmer, velikokrat niso znali v slovenščini niti osnovnih molitev (Kovačič 1926: 316).

² Eno izmed pomembnejših je Kellnerjevo vizitacijsko poročilo z dne 18. 12. 1812, hranjeno v Škofijskem arhivu v Mariboru.

³ Kar se je očitno odražalo v Volkmerjevi odločitvi, npr. pri tisku *Der Messgesang. Mešna pesem*. V Graci pri Widmannstaeti 1789, kjer je nemško besedilo postavil na prvo mesto (Potrata 1994: 12).

ohranjati slovenski jezik, in sicer vzhodnoštajersko različico slovenskega knjižnega jezika na prehodu iz 18. v 19. stoletje, pri čemer se je bolj ali manj dosledno približeval prleški osnovi (Rajh 1998: 44). Pripadal je torej tistim duhovnikom v svojem času, ki so imeli ohranjanje slovenščine na omenjenem območju kljub močni germanizaciji za prednostno nalogo (Kremlj 1974: 252).

Recepcija Volkmerjeve slovstvene ustvarjalnosti

Posthumno zbirko *Leopolda Volkmera, pokojnega duhovnika Sekavške škofije Fabule ino Péfmi* je A. J. Murko posvetil gospodu grofu Wickenburgu, v predgovoru pa je poudaril, da so vsi, ki so poznali »pervénza štajersko-slovenskih pévzov«, pokojnega Leopolda Volkmerja, in so slišali njegove fabule in pesmi, želeli, da se dajo natisniti (Murko 1836: [V]). Murko se v nadaljevanju predgovora zahvaljuje »duhovnemu gospodu Marku Glaseru«, saj mu je dal dosti fabul in pesmi, ki jih še sam ni imel, za življenjepisa pa častivrednemu gospodu Povodnu s Ptuja.⁵ V kratkem življenjepisu poudari, da je bil Volkmer dušni pastir, učitelj mladine in tudi imeniten pevec, saj so njegove pesmi polne lepih naukov in nedolžne šale, ki jih štajerski Slovenci najraje pojejo in razumejo. Imenitne so še avtorjeve cerkvene pesmi, pridige na vse nedelje in praznike celega leta kakor tudi krščanski nauk v pridigah, »ktere po zhafi, keliko jih bo mogozhe dobiti, spraviti ino na svetlo dati naménim« (prav tam: XV).

A. M. Slomšek se v spisu *Leopold Volkmar, slavni pesnik Slovenskih goric*, objavljenem v *Drobtinica*, navdušuje nad pomenom avtorjevega zglednega življenja in dela v čustveno-slavlilnem slogu. V podobnem slogu je pisana tudi hvala avtorjevega slovstvenega dela, predvsem v razsvetljijskem duhu moralizma in utilitarizma: »Njih čudne ukapolne basni ali fabule, so bile njih duhovske plevce, njih svete pesmi živahne opomnice vérnih, se varvati hudega in storiti dobro« (Slomšek 1853: 112). Slomšek izpostavi še ponemčevalne pritiske v šolah, zato naj bo doma dobra vzgoja in slovenska beseda; v Volkmerjevem času je bila vloga slovenščine potisnjena v ozadje, v šolah so poučevali nemščino in latinščino, ni bilo slovenskih knjig, celo v celovškem semenišču (»razun Guzmanu nemško-slovenski besednik«),⁶ tako da večinoma

⁴ Knjižica je shranjena v Univerzitetni knjižnici Maribor pod signaturo 1837. Celotna Volkmerjeva zapuščina: rokopisi: Ms 43 – Leopold Volkmer: Pridige in pesmi, Der englische Gruss, Pesem pred nai svetešem Zakramenti iz latinske svetega Tomaža aquina prestavljena (1809), Pangelingva (1813), ZMES za PEVCA I Del (1814). Ms 47 – Pesme k Božji Službi vu rimski katoliški Cirkvi vekši Tal iz Nemškega, ino Latinskega na Slovensko prestavljene (1805); Ms 392 – PESME K BOŽJI SLUŽBI v rimski katoliški Cirkvi vekši Tal iz Nemškega, ino Latinskega na Slovensko prestavljene (1805): v današnjih Dvorjanah pisana cerkvena pesmarica je po naslovu, vsebini in času nastanka sorodna rokopisu Ms 47, le da je brez notnih zapisov (Potrata 1994: 21). Tiski: *Pesme k tem opravili te svete meše, s toj pesmoj pred predgoj* (prevod iz nemščine) (Gradec 1783), *Der Messgesang. Mešna pesem* (Gradec 1789), *Te Deum laudamus* (prevod iz latinščine) (Ptuj 1795), *Hvala kmetičkega stana ino tobačie trave v dveh pesmah zapojena v leti 1807* (Maribor 1807) (Slodnjak 1986: 571–572, Potrata 1994: 8–21). Hranita jih Univerzitetna knjižnica Maribor (večinoma) ter Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.

⁵ Simon Povoden je o Volkmerjevem življenju in delih pisal v *Bürgerliches Lesebuch*, rokopis, 1920, na straneh 522, 557–563 (Potrata 1994: 7).

⁶ Slomšek izpostavi tri ustvarjalce, ki so si upali ustvarjati v svojem zaničevanem maternem jeziku in se trudili »obuditi med svojim narodom dušno življenje. To so storili na Krajskem rajni Juri Japel, Guzman na Koroškem in Štajerskem naš slavni Volkmer« (Slomšek 1853: 120).

duhovniki v tem delu slovenskega etničnega ozemlja niso kaj dosti po slovensko molili in pridigali: »Ni bilo dobiti slovenskih pridig; jih pa tudi duhovniki pisali niso. Iz nemških ali latinskih knjig so po verhu mlatili; in lahko se vč, da je bilo več plev ko pa zernja, kar govor zadene« (prav tam: 119). Zato so bile tako pomembne Volkmerjeve slovenske pridige, ki jih je Slomšek prav tako nadvse hvalil (prav tam: 114).⁷

Jožef Pajek v knjižici zbranih in ponovno natisnjenih Volkmerjevih pesmi *Leopold Volkmer, veseli pesnik Slovenskih goric* poleg hvale tudi apelira, da naj mu še naprej pomagajo pri zbiranju Volkmerjevih pesmi, zahvaljuje pa se vsem, ki so mu do tedaj poleg zlatomašnika in kanonika Marka Glaserja že pomagali. V življenjepisu omenja še avtorjeve knjige, ki jih je izročil župnijski knjižnici; bilo jih je »velika omara čisto polna«, vsaka je imela Volkmerjev ekslibris; zanje je potrošil celo premoženje (»silo denarjev«); med knjigami niso bile le teološke, saj »je moral trden biti ne samo v bogoslovski učenosti, nego da so ga zanimale vse vednosti, in da je bil naravnoč učenjak – in to na kmetih« (Pajek 1885: 6). Sledi zelo natančen popis »književnega blaga« po vrstnem redu nastanka z natančnimi viri, marsikaj pa se je že izgubilo; zatem sledi prepis njegovih »basni in pesni«: na prvem mestu so pesmi avtorjevega rokopisa *Zmes*⁸ s 37 posvetnimi pesmimi, sledita že objavljeni pesmi iz leta 1807, temu pa še druge basni in pesmi; v nadaljevanju so cerkvene pesmi. Pajek (prav tam: 13) je natančno podal: »Za naslovnim nadpisom sem povedal, od kod da je Volkmer snov zajemal, ali koga je posnemal, oziroma, kdo da je že pred njim o istem predmetu pisal, in kje da je Volkmerjeva pesem prepisana ali natisnjena.«

Med prvimi literarnozgodovinskimi omembami Volkmerja je bila sodba v *Zgodovini slovenskega slovstva, II. del* Karla Glaserja. V tem enciklopedičnem delu je Volkmer omenjen v samostojnem krajšem poglavju, kjer so med drugim podani osnovni biografski podatki in kratka vrednostna sodba, da je jezik »precej ponemčen, pa ima vendar nekatere zanimive posebnosti slovenskega narečja okolo Ptuja na Štajerskem« (Glaser 1895: 83). Za Glaserjem je Volkmerja v *Kratki zgodovini slovenskega slovstva* omenil Ivan Grafenauer, kjer na avtorja opozori le v samostojnem krajšem odstavku in izpostavi osnovna dejstva. Med posvetnimi pesmimi omeni »družbene pesmi in basni, ki po gostobesednosti spominjajo konverzijskega tona Gellertovih basni« (Grafenauer 1920: 104), kot snovna vira sta navedena še Gleim in Lessing.

Podrobneje se je Volkmerjevemu delu posvetil France Kidrič v *Zgodovini slovenskega slovstva: Od začetkov do Zoisove smrti*, kjer gre za kritične zapise predvsem zaradi avtorjeve pokrajinske usmerjenosti v literaturi in jeziku. Avtorjevo pesništvo

⁷ V Univerzitetni knjižnici Maribor so pod signaturo Ms 43 shranjeni in ohranjeni le dve pridigi ter dva osnutka pridig, kar je Pajkova zasluga, saj je prav on napravil prvi sistematični popis Volkmerjeve slovstvene ustvarjalnosti (Potrata 1994: 7–8), ki je po njegovih pričevanjih prvotno zajemala okoli petdeset pridig, shranjenih pri šentruperškem župniku Janezu Strahu.

⁸ Rokopis *ZMES za PEVCA I Del. Pisano v Farofi svetega Verbana pri Ptui 1814*, shranjen pod signaturo Ms 43 v Univerzitetni knjižnici Maribor. Pajek je vse pesmi prvega dela objavil leta 1885 v *Popotniku* (od 1. do 23. št.) in še isto leto pripravil ponatis v samostojni knjigi; vse te pesmi je v dodatku monografije *Pesništvo Leopolda Volkmerja* (1994) natisnila M. Potrata. Verjetno je avtor zbirko pripravil za natis, drugi del se je izgubil, glede naslova pa je avtor zapisal: »Pšenica da boljši kruh kakor zmes, pa zmesni je dober, [g]da pšeničnega nega ...; časi znaš iz drugih [rok] pšenico dobiti« (Legiša 1938: 21).

Kidrič opredeli kot »pesmarjenje« bolj iz veselja ljudskega pesmarja nad oblikovanjem in iz nagnjenja duhovnika k poučevanju, vendar brez želje po »novi usposobljenosti slovenskega jezika«. Po Kidriču (1938: 199) Volkmer velja tudi za prvega izobraženega verzifikatorja Slovenskih goric. Glede pesništva, zlasti basni *Sivec ali srečna podložnost*, so podane snovne navezave na Gleimovo predelavo basni Angleža J. Gaya, vendar je po Kidričevem mnenju avtorjevo posvetno pesništvo daleč od istodobnega Vodnikovega. Primerjava te prepriča, da »kaj bi bil utegnil napraviti mentor, kakor ga je v Zoisu imel Vodnik, iz pevca Slovenskih goric, ki je ostal sicer gostobeseden, banalen, nediscipliniran« (prav tam: 347). Volkmerju je priznal dve pomembni odliki njegovega pesništva: »lahkoto verzifikacije ter smisel za vsakdanje življenje in trud domačega človeka« (prav tam). Kidrič umesti Volkmerja v preporodno gibanje mariborskega okrožja, pri čemer omeni njegove nabožne in posvetne pesmi, tudi prvi štajerski pesniški tisk iz leta 1807, ob tem pa znova vzpostavi primerjavo med Vodnikom in Volkmerjem, ki sta bila sicer enako nadarjena, vendar »kako porazno je primerjanje za Štajerca«, ki je bil brez mentorstva. Glede pesništva med letoma 1765 in 1819 ugotavlja določeno epigonstvo tujih odmirajočih struj brez poglobitve v njihovo bistvo, pri čemer mnogi, kot npr. Volkmer, »zapadajo slabostim, ki delajo njihove verze često naravnost neužitne: banalnosti, neslanosti, neiskrenosti, patetičnosti, ohlapnosti, pretiravanju« (prav tam: 711).⁹

Prav tako kritično je o Volkmerjevem delu v inavguralni disertaciji¹⁰ *Slovenska poezija od Vodnikovih Pesmi za pokušino do priprav za Krajnsko Čbelico (1806–1828)* pisal Lino Legiša. Volkmerja, »veselega pevca Slovenskih goric«, poimenuje kot preprostega duhovnika, njegove basni so »prosvetlenski zaostanek, ki ne nudi zanimivosti«, kažejo pa na njegovo miselno in pesniško povprečnost; enako tudi »naivni odmevi brambovskih pesmi«, obe izdani pesmi *Hvala kmetičkega stana* pa sta odraz njegove družabne konservativnosti (Legiša 1938: 19). Pesmi vzbujata tudi vtis »omejene okorelosti in nazadnjaštva«, saj vrača kmeta v stanje fevdalne odvisnosti in zato kmečki stan obdaja z »avreolo izbranosti«. Pri avtorju gre za »vpliv žanrske romantike«, tudi za elemente, ki so bili del nemške klasicistične poezije. Volkmer pa je med prvimi našimi pesniki, ki v *Pesmi od lipe* prizna, da so mu pesmi »ljubezni guč«, torej tudi govor čustev, je prvi pesnik, ki »govori ob pesmi o krvi v srčnih »kamrah«, [...] v čemer je tudi nekaj romantičnega pogleda« (prav tam: 20).

Na Legiševo monografijo se je naslednje leto v *Časopisu za zgodovino in narodopisje* odzval Janko Glazer s kritiko, zlasti tam, kjer zavrača Legiševo izrazito negativno stališče do Volkmerjevega pesništva, z začetno utemeljitvijo, da gre vendar za začetnika slovenske pesmi na vzhodnem Štajerskem, kar je bilo tedaj za to ozemlje nekaj povsem novega; četudi je njegova poezija razsvetljenska in z vidika evropskega razvoja nekoliko zaostaja, je treba njegovo poezijo, zlasti basni, vrednotiti celovito (Glazer 1939: 121). Kljub gostobesednosti je avtor epsko nadarjen, dober in neposreden opazovalec narave in življenja, čeprav jezikovno neizčiščen, kar je v »veliki

⁹ Poudarila avtorica razprave.

¹⁰ Disertacijo je na podlagi poročil Kidriča in Stojičeviča sprejel svet Filozofske fakultete v Ljubljani leta 1938.

meri posledica narečja, ki v primeri s knjižnim jezikom zveni tuje« (prav tam). Glazer v nadaljevanju navaja številne učinkovite pesniške podobe iz *Fabul in pesmi*, ki kažejo na dobrega pesnika; ob primernem mentorstvu bi se lahko dobro razvil. Zavrača tudi Legiševe očitke »omejene okorelosti in nazadnjaštva« (prav tam: 120). Istega leta kot Glazerjev odziv je izšel tudi kratek kritičen navedek o avtorju v pregledni monografiji *Poizkus ilirizma pri Slovencih (1835–1849)* Frana Petreta, kjer gre samo za kratko negativno omembo Murkove izdaje Volkmerjevih »jezikovno nečistih in duhovno revnih pesmi in fabul« (Petre 1939: 97).

Po drugi svetovni vojni so bile vidnejše literarnozgodovinske sodbe že veliko bolj strpne, postavljajoč avtorjevo delo v kontekst pokrajinskosti, kakor naslednje korporativno delo v uredništvu Legiša *Zgodovina slovenskega slovstva I. Do začetkov romantike*. Kljub kritičnosti do kakovosti Volkmerjevega pesništva mu priznavajo prvenstvo in pomen za vzhodnoštajersko književnost; avtor in njegovo pesnjenje predstavljata zanimiv pojav v mariborskem okrožju: »Njih vrednost je v glavnem v tem, da se z njimi začenja tradicija na tem dotlej literarno malo plodnem ozemlju; so pa tudi zanimive kot vzporednica Vodnikovi poeziji« (Legiša 1956: 427). V nadaljevanju je omenjena Prešernova kritika posthumnega natisa avtorjeve poezije iz leta 1836 in t. i. štajerska filološka akademija, ki naj bi bila ustanovljena leta 1803, katere najbolj dejaven član je bil Modrinjak in naj bi delovala po vzoru nekdanje Kumerdejeve akademije v Ljubljani. V njej sta se ločevali dve stališči (glede jezika in pravopisa): Naratovo, da naj se vzhodni Štajerci čim bolj približajo osrednjemu knjižnemu jeziku, ter Modrinjakovo, da naj ti pišejo v svojem narečju in v hrvaško-kajkavskem pravopisu. V naslednji literarni zgodovini v Legiševem uredništvu *Zgodovina slovenskega slovstva: Od začetkov do 1848* je Volkmerjevo delo samo omenjeno v nekaj vrsticah, s splošno sodbo, da je avtor po kakovosti zelo zaostal za Vodnikom, ker ga ni usmerjal mentor z izobraženim okusom; vendar pa je označen kot »[p]rvi vidni vzhodnoštajerski pisec« (Legiša 1963: 158).

Sledi nekaj literarnozgodovinskih pregledov Antona Slodnjaka, najprej *Pregled slovenskega slovstva* (1934), v katerem je Volkmer le nekajkrat obrobno omenjen, zlasti pa je izpostavljen njegov pesniški vpliv, npr. v pesmarici tajnika Koroškega društva za pospeševanje poljedelstva, voditelja celovškega slovstvenega krožka (kjer je začel ustvarjati Slomšek) M. Ahaclja, ki je izdal *Pesme po Koròškim ino Štajarskim znane, enokoljko popravljene ino na novo zložene* (1833). Naslednji Slodnjakov pregled *Slovensko slovstvo: Ob tisočletnici Brižinskih spomenikov* (ki je identičen njegovemu tekstu v *Zgodovini slovenskega slovstva*) prinaša bežne omembe Volkmerja v kontekstu drugih avtorjev: označi ga kot šolanega vzhodnoštajerskega bukovnika (Slodnjak 1968a: 87), pri čemer njegovo poezijo primerja z Modrinjakovo, ki je skoraj že romantična. Veliko bolj pozitivno ter s posebnim razumevanjem za posebne politične, slovstvene in jezikovne razmere v severovzhodni Sloveniji je o Volkmerju pisal Slodnjak v razpravi *Slovstveni in narodopisni tokovi v severovzhodni Sloveniji v 19. stoletju*, v kateri v krajšem odlomku ugotavlja, da je Volkmer »vstal tudi v tej obrobni, med nemštvo in madžarstvo izpostavljeni zemlji, ki je bila tudi notranje neenotna, ker je sprejemala kulturne pobude iz nemškega, madžarskega,

hrvaško-kajkavskega in kranjskega območja» (Slodnjak 1968c: 2). Slodnjakova sodba je dokaj spodbudna tudi v jezikovnem in poetološkem smislu, saj meni, da je avtorjeva poezija v nekaterih primerih kljub trdemu domačemu narečju »zazvenel[a] blagoglasno«, v nekaterih njegovih »fabulah ino pesmih« pa se najdejo celo sledovi »razumnega purizma«. Slodnjak (prav tam: 3) zaključuje z besedami:

S tem pa je tudi dokazal, da je bil kljub pretežno didaktični, pogosto celo vulgarni verzifikaciji, ki je 1836 v prvi knjižni izdaji izredno hudo vznevoljila Prešerna, vendarle prvi posvetni pesnik severovzhodne Slovenije, vrstnik Vodnikov, četudi zaradi drugačnega jezikovnega gradiva in metrično-ritmičnega postopka bolj prozaično težak, rustikalno vsakdanji in samotarsko dolgovezen, v splošnem pa vendarle šaljiv, dobrodušen in kmečko naraven.

Zanimivo je, da je Slodnjak o Volkmerju pisal še v *Obrazih in delih slovenskega slovstva*, kjer mu prav tako pripiše prvenstvo in pomen za vzhodnoštajersko književnost. Slodnjak tudi ugotavlja, da je bil izid njegovih *Fabul in pesmi* (1936) prepozen, da bi lahko Volkmerjevi pesniški poskusi v pravem času delovali na širši krog bralcev, kar je onemogočilo »pravično oceno njihove vrednosti« (Slodnjak 1975: 69).

Štefan Barbarič je v *Slovenski razsvetljenski književnosti v luči zvrstne poetike* naklonjen Volkmerjevi ustvarjalnosti z vidika pokrajinske ustvarjalnosti v 19. stoletju. Pri avtorju opazuje »klasicistično noto« z obračanjem na »pevskega duha«, izpostavi tudi zaviralne okoliščine, ki so ovirale marsikaterega avtorjevega sodobnika; pravi, da »je tudi [njega] ovirala osamelost, poleg tega še pomanjkanje zunanje možnosti za publiciranje« (Barbarič 1979: 86). Najbolj kompleksno delo o avtorju pa je znanstvena monografija Majde Potrata *Pesništvo Leopolda Volkmerja*, ki spada med novejše in najbolj kompetentne raziskave pesništva tega avtorja, pri čemer velja še danes za aktualno in temeljno raziskovalno delo o njem; natančno so podani biografski podatki ter popisi virov, ohranjenih rokopisov in tiskov, sledijo literarnoteoretične in poetološke analize izdane *Hvale kmetičkega stana ino tobačje trave* (1807), zatem pa vseh pesmi prvega dela rokopisne pesmarice *Zmes za pevca*, ki so v dodatku natisnjene v transkribirani obliki. M. Potrata (1994: 5) izhaja iz dihotomije med dvema nasprotujočima si stališčema o avtorju: iz Prešernove zavrnitve Volkmerjevih pesmi v Murkovi izdaji ter Slomškovega stališča o Volkmerjevem pomenu za slovenski jezikovni prerod v času močnega ponemčevalnega pritiska in o vzgojni vrednosti njegovih basni. Temeljna ugotovitev je, da je treba – kljub pomislekom o vrednosti Volkmerjeve verzifikacije in njenem odkluku od osrednjega knjižnega standarda – na njegovo delo gledati iz »specifičnih zgodovinskih razmer, v katerih se je z odločitvijo za pokrajinski knjižni jezik uprl prodirajoči germanizaciji in tudi kajkavizaciji severovzhodne Slovenije, čeprav je kasneje njegovo pokrajinsko zaznamovanost razvoj zavrnil« (prav tam: 118).

Novejši literarnozgodovinski pogled na pomen Volkmerjevega slovstvenega dela prinaša še Jože Pogačnik z delom *Slovensko slovstvo v obdobju razsvetljenstva*, ki ne presega že podanih dognanj: avtorjev »standard so ljudske popevke«, prvinska resničnost pa je »Volkmerjevo najboljše« (Pogačnik 1995: 189). Med novejšimi

literarnozgodovinskimi prispevki je še članek Jožice Čeh Steger *Leopold Volkmer kot pesnik kmečkega stanu*, ki opozarja na tujejezične predloge za avtorjevo posvetno pesništvo, zlasti na nemške literarne vire, med katerimi bi lahko bile nemške stanovske pesmi ali morda celo *Mildheimska pesmarica* iz leta 1799 (Čeh Steger 2012: 362).¹¹ Pomembna sta še dva znanstvena simpozija, prvi leta 1998 ob 170. obletnici avtorjeve smrti¹² z različnimi tematskimi poudarki; ob tej priložnosti je izšel *Volkmerjev zbornik* (1998), ki prinaša trinajst prispevkov. Drugi znanstveni simpozij je bil leta 2008: *Prva slovenska posvetna tiskana knjiga v Mariboru: ob dvestoletnici izida Volkmerjeve Hvale kmetizhkega stana ino tobazhie trave v Mariboru*.¹³ Znanstveni prispevki obeh simpozijev prinašajo sintezo novejših raziskav Volkmerjeve vloge v slovenski, zlasti vzhodnoštajerski književnosti ter predstavljajo širši pogled na življenje, delo, dobo in jezik obravnavanega avtorja, kar mu daje pomembno mesto na prehodu iz 18. v 19. stoletje na tem izpostavljenem delu slovenskega etničnega ozemlja.

Literatura

- BARBARIČ, Štefan, 1979: Slovenska razsvetljenska književnost v luči zvrstne poetike. Jože Koruza idr. (ur.): *Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Obdobja 1*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti. 79–96.
- ČEH STEGER, Jožica, 2012: Leopold Volkmer kot pesnik kmečkega stanu. Vida Jesenšek idr. (ur.): *A svet je kroženje in povezava zagonetna ...: zbornik ob 80-letnici zaslužnega profesorja dr. Marka Križmana*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. 355–364.
- GLASER, Karol, 1894: *Zgodovina slovenskega slovstva. II. zvezek: Od francoske revolucije do 1848. I*. Ljubljana: Slovenska Matica. 83.
- GLAZER, Janko, 1939: Legiša Lino, Slovenska poezija od Vodnikovih Pesmi za pokušino do priprav za Kranjsko čbelico (1806–1828). *Časopis za zgodovino in narodopisje* 34/1–2. 119–122.
- GRAFENAUER, Ivan, 1920: *Kratka zgodovina slovenskega slovstva*. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna. 104.
- JESENŠEK, Marko (ur.), 2008: *Prva slovenska posvetna tiskana knjiga v Mariboru: ob dvestoletnici izida Volkmerjeve Hvale kmetizhkega stana ino tobazhie trave*. Maribor: Filozofska fakulteta.
- KIDRIČ, France, 1938: *Zgodovina slovenskega slovstva. Od začetkov do Zoisove smrti*. Ljubljana: Slovenska Matica. 199, 347, 465–467, 687–689, 711.
- KOVAČIČ, Fran, 1926: *Slovenska Štajerska in Prekmurje. Zgodovinski opis*. Ljubljana: Matica Slovenska. 314–316.
- KREMPL, Anton, ²1974: *Dogodivščine štajerske zemle: s posebnim pogledom na Slovence*. München: R. Trofenik; Ljubljana: Tone Tomšič. 237–252.
- LEGIŠA, Lino, 1938: *Slovenska poezija od Vodnikovih Pesmi za pokušino do priprav za Krajnsko Čbelico (1806–1828)*. Ljubljana: Jugoslovanska tiskarna. 19–21.
- LEGIŠA, Lino (ur.), 1956: *Zgodovina slovenskega slovstva I. Do začetkov romantike*. Ljubljana: Slovenska Matica. 427–428.

¹¹ Z vprašanjem tujejezičnih predlog sta se med drugimi podrobneje ukvarjala še Jožef Pajek (n. d. iz leta 1885) in Josef Matl (Leopold Volkmer und Andrej Gutman als satirisch-»realistische« gestalter der steirisch-slowenischen Bauren der Slovenske gorice. *Geschichte, Kultur und Geistwelt der Slowenen*. München, 1969, 74–80).

¹² Odvijal se je od 15. do 17. novembra 1996 v Destrniku.

¹³ 22. 10. 2008, zbornik povzetkov je uredil Marko Jesenšek.

- LEGIŠA, Lino (ur.), 1963: *Zgodovina slovenskega slovstva. Od začetkov do 1848*. Ljubljana: Mladinska knjiga. 158.
- LIPNIK, Jože (ur.), 1998: *Volkmerjev zbornik: referati s simpozija v Destrniku*. Maribor: Slavistično društvo (Zbirka Zora 1).
- MURKO, Anton Janez (ur.), 1836: *Leopolda Volkmera, pokojnega duhovnika Sekav/ke /hkofije Fabule ino Pé/mi*. Spravil ino s'kratkim Volkmer'vim fhivlenjom na fvetlo dal Anton Janes Murko. V'Gradzi.
- PAJEK, Jožef, 1885: *Leopold Volkmer, veseli pesnik Slovenskih goric*. Maribor.
- PETRE, Fran, 1839: *Poizkus ilirizma pri Slovencih (1835–1849)*. Ljubljana: Slovenska Matica. 97.
- POGAČNIK, Jože, 1995: *Slovensko slovstvo v obdobju razsvetljenstva*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 81–82, 187–189.
- POTRATA, Majda, 1994: *Pesništvo Leopolda Volkmerja*. Maribor: Kulturni forum.
- POTRATA, Majda, 1998: Leopold Volkmer – začetnik posvetnega pesništva na slovenskem Štajerskem. Jože Lipnik (ur.): *Volkmerjev zbornik: referati s simpozija v Destrniku*. Maribor: Slavistično društvo (Zbirka Zora 1). 9–27.
- RAJH, Bernard, 1998: Nekatere značilnosti Volkmerjevega knjižnega jezika. *Volkmerjev zbornik: referati s simpozija v Destrniku*. Maribor: Slavistično društvo (Zbirka Zora 1). 35–44.
- SLODNJAK, Anton, 1934: *Pregled slovenskega slovstva*. Ljubljana: Akademsko založba Ljubljana (Akademsko biblioteka 1). 51–52, 56.
- SLODNJAK, Anton, 1968a: *Slovensko slovstvo. Ob tisočletnici Brižinskih spomenikov*. Ljubljana: Mladinska knjiga. 87, 143.
- SLODNJAK, Anton, 1968b: *Zgodovina slovenskega slovstva. Prvi del*. Celovec: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava Celovec. 87, 143.
- SLODNJAK, Anton, 1968c: Slovstveni in narodopisni tokovi v severovzhodni Sloveniji v 19. stoletju. *IV. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana. 1–25.
- SLODNJAK, Anton, 1975: *Obrazi in dela slovenskega slovstva*. Ljubljana: Mladinska knjiga. 69.
- SLODNJAK, Anton, 1986: *Slovenski biografski leksikon*. Štirinajsti zvezek. Ljubljana: SAZU. 571–573.
- SLOMŠEK, Anton Martin, 1853: Leopold Volkmar, slavni pesnik Slovenskih goric. *Drobtinice* 8. Celovec. 107–126. www.dlib.si